

2017-08-15

Arbetsmarknadsdepartementet

Kristina Lovén Seldén
070-406 56 66
kristina.lovenselden@tco.se

Ett nationellt centrum för kunskap om och utvärdering av arbetsmiljö, SOU 2017:28

Ref.nr: A2017/00711/ARM

TCO har av Arbetsmarknadsdepartementet beretts möjlighet att yttra sig över betänkandet Ett nationellt centrum för kunskap om och utvärdering av arbetsmiljö (SOU 2017:28). Nedanstående kommentarer rör främst kapitel 3, 4 och 5 gällande placering och organisering av Arbetsmiljöcentrum samt verksamhetens omfattning och inriktning.

TCO:s synpunkter avseende placering, organisering och lokalisering av nationellt Arbetsmiljöcentrum (kap 3 och 4)

TCO tillstyrker utredningens förslag att inrätta nationellt arbetsmiljöcentrum (AMC) som en egen myndighet inom en och samma organisation. Enligt kommittédirektivet skulle utredningen lämna förslag på hur verksamheten kan inordnas i befintlig myndighet eller befintligt lärosäte men i likhet med utredningen bedömer TCO att det är svårt att hitta en befintlig myndighet lämplig att placera det nya centrumet vid.

Framförallt förefaller en egen myndighet vara den organisationsform som bäst kan säkerställa det nya centrumets självständiga roll och oberoende. Detta är särskilt viktigt med tanke på utvärderingsuppdraget. Verksamhetsmässigt överensstämmer även en egen myndighet med vad som efterfrågas i direktivet, och framstår därmed som det mest ändamålsenliga alternativet. I synnerhet som det inte föreligger några betydande skillnader i kostnader mellan de olika förslag på organisation som utredningen för fram. TCO instämmer även i slutsatsen att inrättandet av AMC som en ny myndighet ger större tyngd åt arbetsmiljöfrågorna än om organisationen inordnas i befintlig myndighet eller befintligt lärosäte.

Vid sidan av egen myndighet lyfter utredningen placering av Arbetsmiljöcentrum vid Stockholms universitet som ett tänkbart alternativ. En fördel med ett sådant förslag är att centrumet får en direkt forskningsanknytning vilket ligger väl i linje med att

verksamheten ska präglas av hög vetenskaplig kvalitet. TCO delar dock utredningens bedömning att regeringens styrning av verksamheten kan komma att försvagas i det fall centrumet placeras vid lärosäte i form av en särskild inrättning (s. 72f). Därtill finns risk att centrumet får en otydlig roll i relation till lärosätet i övrigt, särskilt som centrumet inte ska bedriva egen forskning, men också i förhållande till de myndigheter och organisationer som centrumet har i uppgift att utvärdera. Framförallt gör en lärosätesplacering det svårare att fullgöra det nationella uppdraget. Exempelvis kan man anta att framträdande forskningsinriktningar på lärosätet i fråga kan komma att färga centrumets verksamhet på bekostnad av andra mindre framträdande discipliner. Det kan i sin tur komma att försvåra kunskapsspridning men även samverka utifrån en bred tolkning av vad arbetsmiljö inbegriper.

Som konstateras i betänkandet är frågan om lokalisering avhängig möjligheten till strategisk kompetensförsörjning för att säkerställa hög vetenskaplig kvalitet och sakkunskap (s. 79). Med tanke på att centrumets uppdrag är nationellt behöver verksamheten organiseras på ett sätt som gör det möjligt att leva upp till detta uppdrag. Dels genom en bred ansats till arbetsmiljö, dels genom att fungera samlande och kunskapsspridande. Härvidlag är närheten till en flervetenskaplig och stark akademisk miljö viktig att framhålla, likaså möjligheten till samverka och dialog med arbetsmarknadens parter, politiken och andra relevanta aktörer på området.

Utredningen förordar Stockholm som den mest ändamålsenliga lokaliseringssorten av framförallt tre skäl: stark forskning, direkt närhet till Arbetsmiljöcentrums viktigaste samverkansorganisationer samt goda reseförbindelser. Samverka går emellertid att åstadkomma på olika sätt och med olika medel varför TCO gärna hade sett en mer omsorgsfull diskussion i betänkandet om bevekelsegrunderna för lokalisering av centrumet. I synnerhet som starka forskningsmiljöer inom arbetsmiljöområdet finns på flera håll i landet vilket även utredningen understryker. TCO noterar också att förslaget om att placera centrumet i Stockholm stämmer dåligt överens med regeringens ambition att hålla ihop Sverige genom att öka spridningen av myndigheter över landet.

Oavsett slutlig placering och lokalisering vill TCO framhålla betydelsen av att verksamheten vid nationellt Arbetsmiljöcentrum kommer i gång så snart som möjligt och blir en långsiktigt hållbar satsning.

TCO:s synpunkter avseende verksamheten vid Arbetsmiljöcentrum (kap 5)

TCO vill se ett ökat fokus på arbetsmiljöfrågor, utifrån en bred förståelse av vad begreppet innefattar. Behovet av en samlande, kunskapspridande, analyserande och utvärderande organisation är mycket stort och det är viktigt att samtliga dessa funktioner ges nödvändigt utrymme vid det nya centrumet. I dagsläget saknas också en naturlig svensk samarbetspartner i internationella sammanhang vilket gör att Sverige ofta står utanför nordiska, europeiska och globala samarbeten. Med ett nytt arbetsmiljöcentrum kommer detta tomrum att kunna fyllas vilket är mycket positivt.

Vidare är det välkommet att nyttiggörande av kunskap lyfts fram som en central del av centrumets verksamhet. Bland annat för att ge stöd och riktning åt skyddsombudens praktiska arbete är det angeläget att samlad och lättillgänglig statistik och information om nya rön, riktlinjer och forskningsresultat finns att tillgå. Av samma anledning är det välkommet att det nya kunskapscentrumet förses med en biblioteksfunktion som även får visst ansvar för datahantering. Mer av systematiserad kunskap torde kunna bidra till att det blir enklare att ta ett helhetsgrepp på frågorna men det förutsätter att centrumet ges tillgång till statistik och datauppgifter. Gällande företagshälsovården är det bra att centrumet får ett uttalat ansvar för riktlinjerna på området.

TCO välkomnar att behovet av mer kunskap om digitala arbetsmiljöer uppmärksammas i betänkandet, samt att särskild tyngd läggs vid arbetsmiljön på kvinnodominerade arbetsplatser och i kvinnodominerade branscher. Exempelvis behövs mer forskning och kunskap om hur variationer i sjukskrivningstal och arbetssjukdomar kan förstås och förklaras. I detta sammanhang är det också viktigt att fokusera frågor om styrning samt organisatorisk och social arbetsmiljö. Dels med tanke på de förhållandevis nya föreskrifterna (AFS 2015:4) på området men också med hänsyn till nya utmaningar i form av bland annat gränslöst arbete. Det livslånga lärandets betydelse för hållbart arbetsliv är ett annat område som kunskapsmässigt behöver stärkas. Samtidigt är det viktigt att det finns en öppenhet för att prioriteringar kan komma att se annorlunda ut över tid, beroende på hur arbetslivet förändras och utvecklas.

Utvärdering av den förda politiken förekommer inom närliggande områden (arbetsmarknad, utbildning, socialförsäkring etc.) och det är angeläget att det även går att utvärdera effekterna av arbetsmiljöpolicen. Med det sagt är det också av vikt att utvärdering och kartläggning av den faktiska arbetsmiljön ges prioritet, för att på

så sätt kunna fånga tendenser i arbetsmiljön och möta kunskapsbehov på arbetsplatsnivå. Med ett alltför snävt fokus på effektutvärdering kan förebyggande insatser komma att hamna i skymundan.

Utredningen föreslår att det etableras ett vetenskapligt råd som stöd för den del av centrumets verksamhet som rör analys och utvärdering, samt en referensgrupp knuten till den kunskapsspridande verksamheten (s.73). Enligt utredningen bör arbetsmarknadens parter vara representerade i referensgruppen men med tanke på det ansvar som parterna tar för arbetsmiljöarbetet idag, och den kunskap som de besitter, syns det rimligt att partsperspektivet finns representerat även i stödfunktionen för analys- och utvärderingsverksamheten. Detta för att åstadkomma så fullödiga analyser som möjligt.

Centrumets roll i förhållande till forskningen är onekligen en viktig fråga. Som tidigare nämnt ska AMC enligt utredningsdirektivet inte bedriva egen forskning. Däremot är det angeläget att det finns en nära koppling mellan det nya centrumet och forskning kring arbetsmiljö och arbetslivsvillkor – inte minst för att möta behovet av kvalitativa och kvantitativa metodkunskaper i relation till AMC:s utvärderingsuppdrag. Härvidlag är det viktigt att centrumet framstår som en attraktiv miljö för forskare att verka i, till exempel genom möjlighet att kombinera uppdrag för AMC med tjänstgöring vid universitet och högskolor för att inte gå miste om meriteringsmöjligheter.

Arbetsmiljöcentrum ska enligt utredningen – med parternas hjälp – bidra till att peka ut luckor i forskningen, mejsla ut forskningsproblem och på så sätt stödja forskningen i prioriteringsarbetet. Utan utökade medel för grundforskning på arbetsmiljöområdet är det dock svårt att se hur centrumet och lärosätena ska kunna komplettera varandra på det sätt som utredningen avser. För att nå en fullgod satsning på området behöver Arbetsmiljöcentrum därför ses i sitt sammanhang och nödvändiga resurser avsättas för verksamheten, men även för arbetsmiljöforskningen i stort.

Eva Nordmark

Ordförande

Kristina Lovén Seldén

Utredare